

МИГРАЦИОННИЯТ НАТИСК КЪМ БАЛКАНИТЕ И ТЕНДЕНЦИЯТА ЗА ПОЯВА НА НОВИ ИДЕНТИЧНОСТИ В БЪЛГАРИЯ

Спас Ташев¹

Резюме. В статията са разгледани основните теоретични разработки за миграционния натиск и е предложена негова работна дефиниция. Разгледан е миграционния натиск, упражняван към Европа по Източно-Средиземноморския миграционен път, преминаващ алтернативно през Гърция или България. Констатирано е, че това е основен миграционен маршрут към ЕС, като по него за периода 2009 – 2014 г. са преминали 32.7 % от регистрираните нелегални имигранти в ЕС. Основните страни на произход са Сирия, Афганистан и Ирак. Този факт определя облика и на нелегалните имигранти в България. От 39492 души, поискали закрила в България през периода 1993 – 2014 г., са удовлетворени молбите на 15774 души или на 39.9 % от всички кандидати.

Направена е прогнозата, че през периода 2015 – 2025 г. с оглед на очакваното увеличаване на населението в трудоспособно възраст в Сирия, Афганистан и Ирак с нови 16 млн. души и затрудненията на националните икономики да създадат съответния брой работни места, ще се формира нов излишък от работна сила, който ще доведе до засилването на миграционния натиск по Източно-Средиземноморския миграционен път. Това от своя страна ще доведе до продължаване на тенденцията към поява на нови идентичности в България и на Балканите.

Ключови думи: миграционен натиск, миграционен маршрут, нелегална имиграция, бежанци, убежище, идентичност

За идентичността са характерни различни измерения, но всички те предполагат наличието на чувство за единство на отделните състояния и в крайна сметка принадлежност на личността към дадена общност. Често пъти появите на нови идентичности на фона на традиционните такива са свързани с различни миграционни процеси – не само на хора, но и на идеите и културните ценности, чиито носители се явяват. От тази гледна точка появата и развитието на някои от групите с различни идентичности в България е неразривно свързано с развитието на външния миграционен процес в неговите две форми: имиграция и емиграция и последващият процес на завръщане, често пъти съчетан с пренасяне на нови идеи. В тази логическа връзка с основание възниква въпроса каква е ролята на явлението миграционен натиск за появата на нови идентичности на миграционна основа в България?

От 80-те години на ХХ в., но най-вече през последните няколко години стана изключително разпространена употребата на понятието „миграционен натиск“ в медиите както в България, така и в чужбина. Провежданите на дър-

¹ Д-р Спас Ташев – Институт за изследване на населението и човека при БАН
Адрес за контакти: lihnida@abv.bg

жавно ниво политики по отношения на миграционния натиск залягат в основата на все повече международни и правителствени документи. Сред тях на европейско ниво се открояват Резолюцията на Европейския парламент от 5 април 2011 г. относно миграционни потоци, свързани с нестабилността: обхват и роля на външната политика на ЕС (Официален вестник на Европейския съюз, 2.10.2012 г.), Съобщение относно миграцията от 4.05.2011 г. на Европейската комисия до Европейския парламент, до Съвета на ЕС, до Икономическия и социален комитет и до Комитета на регионите, Бележка на Съвета на ЕС в Отговор на ЕС на нарастващия миграционен натиск (9 декември 2011), Третия годишен доклад на Комисията на ЕС до Европейския парламент и Съвета на ЕС за имиграцията и предоставянето на убежище (2011 г.), Бележка на Съвета на ЕС за Действие на ЕС относно миграционния натиск – Стратегически отговор (23 април 2012), Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета (Официален вестник на Европейския съюз, 29.6.2013 г.), Съобщение на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета от 4.12.2013 г. относно дейността на Работната група по въпросите на Средиземноморието и др. Поради засиления миграционен натиск към ЕС от юг и югоизток, през 2011 г. бяха направени изменения в мандата на Европейската агенция за външни граници ФРОНТЕКС, така че тя да може да посрещне новите предизвикателства и да изпълни очакванията на Комисията и Съвета на ЕС и Европейския парламент.

Наблюдаваният миграционен натиск върху България и тенденцията към неговото задълбочаване е в основата на разработването на Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията (2011-2020), на Националната стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в Република България (2014-2020) и на Стратегията за интегрирано гранично управление на Република България (2014-2017). Поради същите причини през 2013 г. е изработен и приет от МС план за овладяване на кризисната ситуация, възникнала вследствие на засиления миграционен натиск към територията на Република България. През 2014 г. МВР подготвя доклад за предприетите действия от органите на държавната власт по управление на кризата, породена от засиления миграционен натиск. Въпреки многократната употреба на понятието „миграционен натиск“ в посочените документи, във всички тях отсъства дори опит за дефиниране и поставяне в теоретични рамки на това миграционно явление.

Актуалността на проблематиката около миграционния натиск привлича вниманието на все повече изследователи като Bruni & Venturini (1991, 1995), Bohning, Schaeffer & Straubhaar (1991), Bauer & Zimmermann (1999), Zaiceva (2006), Avato (2009), Bordonado Bermejo (2010) и др. Въпреки нарастването на броя на научните публикации, посветени на миграционния натиск, и тук прави впечатление отсъствието на дефиниция. Това изоставане в науките, свързани с миграцията, намира отражение и при изработването на редица миграционни справочници. Така например в многоезичния речник, издаден от Информацион-